

วารสาร
ISSN 0857-2038

มหาวิทยาลัยศิลปากร
อักษรศาสตร์

ปีที่ 22 ฉบับที่ 1 (ม.ย.-พ.ย. 42)

ราคา 50 บาท

วัตถุประสงค์

—เพื่อเผยแพร่วิชาการด้านมนุษย-
ศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิจิตรศิลป์
—ผลงานวิชาการ การค้นคว้าวิจัย
ในคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร และบุคคลทั่วไป

เจ้าของและสำนักงาน

คณะอักษรศาสตร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

จังหวัดนครปฐม 73000 โทรศัพท์ (034) 255-096, 255-097

โทรสาร (034) 255-794

ที่ปรึกษา

คณบดีคณะอักษรศาสตร์, นฤมิตร สอดสุข, พรเพ็ญ อันตระกูล,
มานพ ถาวรวัฒน์สกุล, วินัย พงศ์ศรีเพียร

บรรณาธิการ

บุญส่ง ชัยสิงห์กานานนท์

กองบรรณาธิการ

โกวิท แก้วสุวรรณ, สมปรารถนา รัตนกุล, สรวุฑ ดันณีกุล, สุวัฒน์ ทาสุนธ
ป

สรวุฑ ดันณีกุล

รูปเล่มและดำเนินการผลิต

สำนักพิมพ์ต้นตำรับ 581 ซ.ลาดพร้าว 109 ถ.ลาดพร้าว คลองจั่น บางกะปิ
กทม. 10240 โทรศัพท์ 375-3582-3

กำหนดออกและสมัครสมาชิก

ปีการศึกษาละ 2 ฉบับ (ภาคการศึกษาละ 1 ฉบับ) สนใจสมัครเป็นสมาชิกและ
สอบถามได้ที่นางสาวพันทิพา ศรีพันธ์ผล เลขานุการคณะอักษรศาสตร์

การส่งบทความ

ส่งต้นฉบับ 2 ชุด พร้อมแผ่นดิสเก็ต จ่าหน้าถึงบรรณาธิการวารสาร ตามที่อยู่
ของสำนักงานทำการ เฉพาะชื่อผู้เขียนและสถานที่ติดต่อให้แยกไว้ต่างหากใน
กระดาษแผ่นแรก ไม่ปะปนกับส่วนของบทความ เพื่อนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิให้
ตรวจบทความโดยไม่ทราบชื่อผู้เขียน

จัดจำหน่ายโดย

บริษัท เคล็ดไทย จำกัด โทรศัพท์ 225-9536-40

สารบัญ

ฉบับวัฒนธรรมศึกษา

บทบรรณาธิการ		3
บทความประจำฉบับ		
สถานภาพและบทบาท	ทวีวัฒน์ ปุณทริกวัฒน์	7
ของทะเลลามะแห่งทิเบตในประวัติศาสตร์		
ถะกู: เพลงกะเหรี่ยงโปแห่งผืนป่าทุ่งใหญ่นเรศวร	โกวิท แก้วสุวรรณ	30
การศึกษาวัฒนธรรมกับดนตรี: บทหนทางที่ยอกย้อน	วิริยะ สว่างโชติ	48
โลกทัศน์ชาวนาเวียดนาม:	พรเพ็ญ อันตระกูล	68
ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 และต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19		
จะสอนกวีนิพนธ์ในฐานะพลังทางจิตวิญญาณ	โรนัลด์ กริมม์-เขียน	135
และพลังทางปัญญาในสังคมได้อย่างไร	นฤมล จ้าวสุวรรณ-แปล	
รายงานพิเศษ		
พระสุจริตสุดา (เปรี๊ยะ สุจริตกุล):	พงษ์ศิลป์ อรุณรัตน์	164
คีตกวีหญิงในรัชกาลที่ 6		
คำยืมภาษาเขมรจากลิลิตตะเลงพ่าย	อุบล เทศทอง	175
เพลงอีแซว:	บัวผัน สุพรรณยศ	189
สื่อวิพากษ์วิจารณ์สังคมอดีตถึงปัจจุบัน		
เรื่องสั้น		
กัฟฟี ฟาราการอฟ	ประเสริฐ จันทร์คำ	210

บทบรรณาธิการ

วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรฉบับนี้เน้นแนวเรื่องหลักคือวัฒนธรรมศึกษา วัฒนธรรมศึกษาไม่ใช่เรื่องของการเชิดชูวัฒนธรรม หรือการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม หรือการอนุรักษ์วัฒนธรรม แต่เป็นเรื่องของการศึกษาวัฒนธรรมอย่างวิพากษ์ โดยใช้วิธีการวิทยาหรืออิงอาศัยผลการศึกษาจากหลากหลายการตั้งทางสังคมศาสตร์, มนุษยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์บางสาขา ทั้งนี้เพื่อให้เราเกิดความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมที่เรียกว่า "วัฒนธรรม" (ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมของชนกลุ่มใด คนพวกใด ในยุคสมัยใดหรือของยุคสมัยใด)

ได้แจ่มชัดขึ้น โดยอาจเห็นความเกี่ยวเนื่องหรือความไม่เกี่ยวเนื่องระหว่างวัฒนธรรม หากพบหรือหาไม่พบลักษณะร่วมของสิ่งที่เรียกว่าวัฒนธรรมมนุษย์ และในท้ายที่สุดช่วยทำให้เกิดความเข้าใจ "ตัวเรา" มากขึ้น(ไม่ว่า "ตัวเรา" ในที่นี้จะหมายถึงมนุษยชาติโดยรวมหรือหมายถึงกลุ่มคนเฉพาะบางกลุ่มบางพวกก็ตาม)

วัฒนธรรมศึกษาเป็นพื้นที่ทางวิชาการ ที่กำลังเป็นที่ตื่นตัวในวงวิชาการโลกในขณะนี้ ภาควิชาทางภาษาในหลายมหาวิทยาลัยที่มีชื่อระดับโลกทั่วโลกได้หันมามีแนวโน้มทางวัฒนธรรมศึกษา แนวโน้มและกระแสแนวคิดบางแนวที่สร้างความฮือฮาในวงวิชา

การนี้ ได้กลายเป็นประเด็นถกเถียงทางวิชาการในปัจจุบันอย่างเผ็ดร้อนทั้งในแง่เห็นพ้องและในแง่คัดค้าน อย่างไรก็ตาม คำว่า “วัฒนธรรมศึกษา” ที่กำกับแนวเรื่องหลักในวารสารฉบับนี้นั้น ไม่ได้อิงกับแนวคิดหนึ่งใดของสำนักคิดหนึ่งใดโดยเฉพาะ และมีจุดมุ่งหมายให้เป็นหมวดเรื่องที่เน้นการศึกษาแบบที่เปิดกว้างต่อการมองสังคมได้ลึกซึ้งขึ้น ไม่ว่าผู้เขียนบทความแต่ละท่านจะอิงอาศัยแนวคิดของสำนักคิดใดก็ตาม

คงไม่มีใครปฏิเสธว่าการศึกษาวัฒนธรรมนั้น เป็นเรื่องที่ต้องใช้ความละเอียดอ่อน ในแง่หนึ่งวัฒนธรรมเป็นสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มนุษย์ในแต่ละพื้นที่สร้างสรรค์ขึ้นมาภายใต้ข้อจำกัดของสภาพทางธรรมชาติในพื้นที่นั้น ในความพยายามดำรงชีวิตให้อยู่รอด มนุษย์ในแต่ละพื้นที่สร้างวิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มหรือพวกตนขึ้นมา แล้วถ่ายทอดรูปแบบการดำเนินชีวิตดังกล่าวให้กับชนอีกรุ่นหนึ่ง วัฒนธรรมในความหมายหนึ่ง จึงหมายถึงวิถีชีวิตที่เฉพาะเจาะจงของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือพวกใดพวกหนึ่ง ณ ช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่งจะในปัจจุบัน ณ พื้นถิ่นใด หรือในอดีตกาล ณ แห่งหนไหนก็ตาม ในอีกความหมาย วัฒนธรรมหมายถึงผลงานและกิจกรรมการสร้างสรรค์ทางสติปัญญาของมนุษย์ ณ ที่หนึ่งใด ในสังคมหนึ่งใด ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยมักเน้นในแง่ของพัฒนาการทางด้านศิลปะ ทางด้านความคิด ทางด้านวิทยาการ และทางด้านเทคโนโลยี วัฒนธรรมตามความหมายนี้จะจำกัดวงแคบลงเหลือแค่เรื่องของกิจกรรมเพียงบางประเภทที่มนุษย์ได้กระทำ คำว่า “วัฒนธรรมศึกษา” ที่เป็นแนวเรื่องของวารสารฉบับนี้ไม่ได้จำกัดตัวแคบตามความหมายประการหลัง

นอกจากนี้ เรายังต้องย้ำอีกด้วยว่า เมื่อเรากล่าวถึงวัฒนธรรม คำ ๆ นี้ไม่ได้สื่อความหมายว่าเป็นเรื่องของความเจริญหรือความสูงส่ง แม้ว่าคำศัพท์ในภาษาไทยจะชักชวนให้เข้าใจผิดดังว่านี้ก็ตาม การยกว่าเป็นความเจริญสูงส่งดังที่กล่าวนี้จึงเป็นเพียงแค่วิธีการมองอย่างยกตัว และอิงระบบตัดสินคุณค่าบางอย่างของคนบางกลุ่ม ซึ่งหาข้อโต้แย้งมาแย้งได้เสมอ คำว่าวัฒนธรรมที่เป็นคำกลาง ๆ ที่ไม่อิงระบบคุณค่าใดจึงมีความหมายแต่เพียงแค่เรื่องของการณ์ที่มนุษย์เข้าไปทำอะไรกับโลกธรรมชาติที่แวดล้อมตัวมนุษย์ ไปปรับเปลี่ยนและสร้างสภาพทางสังคมของตนขึ้นมา และดำรงชีวิตไปอย่างมีการปรับตัวรับกับ

สภาพทางธรรมชาติที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ในแง่นี้ วัฒนธรรมก็คือโลกประดิษฐ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นมาโดยอาศัยวัตถุดิบจากโลกธรรมชาติ ที่แวดล้อมตัวมนุษย์ โดยตัวมันเองก็คือข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ ไม่ว่าเราจะกล่าวถึงวิถีชีวิตของพวกผีตอเคลือบในป่า หรือของชาวไทยที่อยู่ในเมือง จะกล่าวถึงวิถีชีวิตของแก๊งวัยรุ่นข้างถนนบางแก๊ง หรือกล่าวถึงวิถีชีวิตของกลุ่มไฮโซในสังคมกรุงเทพ ส่วนที่ว่าวิถีชีวิตแบบใดจะดีหรือเลว จะสูงหรือต่ำนั้นเป็นเรื่องของระบบคุณค่าที่แต่ละคนใช้เพื่อการตัดสินคุณค่า ซึ่งเป็นอีกประเด็นหนึ่งต่างหากและเป็นเรื่องที่ยังถกเถียงกันได้ว่าระบบที่เลือกใช้ตัดสินเช่นนั้นน่าเชื่อถือหรือไม่ เพียงไร หรือกระทั่งว่าจำเป็นจะต้องใช้ระบบตัดสินคุณค่าต่อกันหรือไม่

บทความหลักในวารสารฉบับนี้จึงครอบคลุมตั้งแต่เรื่องของโลกทัศน์ชาวนาเวียตนาม เรื่องของความเชื่อเกี่ยวกับทะเลามะพระผู้นำทางการเมืองและทางจิตวิญญาณของชาวทิเบต เรื่องของบทกวีสร้างสรรค์ความเข้าใจต่อโลกอย่างไร ไปจนถึงเรื่องของวัฒนธรรมทางดนตรีของชาวกระเหรี่ยง และวัฒนธรรมดนตรีร่วมสมัย ซึ่งแต่ละบทความต่างก็ใช้วิธีการวิทยาในการวิเคราะห์ที่แตกต่างกัน รวมทั้งมุมมองทางวิชาการที่แตกต่างกัน อันสะท้อนถึงลักษณะของวัฒนธรรมศึกษา กองบรรณาธิการคาดหวังว่าการศึกษาวัฒนธรรมในบ้านเราคงจะมีพัฒนาการทางวิชาการมากขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงไปจากวิธีการศึกษาแบบยกย่องเชิดชูสิ่งที่เรียก(เอาเอง)ว่า “มรดกแห่งชาติ” ซึ่งทำให้คุณค่าของงานทางวิชาการดังกล่าวลดเหลือแค่เป็นเพียงงานเขียนเชิงโฆษณาทางการเมืองอย่างไร้ความคิดเชิงวิพากษ์เท่านั้น อันเป็นงานประเภทที่เราพบดาษดื่นทั่วไปโดยเฉพาะในสิ่งตีพิมพ์ของสำนักงานคณะกรรมการของรัฐที่รณรงค์ในเรื่องเอกลักษณ์แห่งชาติ

วารสารฉบับนี้ได้เปิดพื้นที่ให้เรื่องสั้นหนึ่งเรื่อง โดยเห็นว่างานเขียนเช่นนี้เป็นรูปแบบการสร้างสรรค์แบบหนึ่งในสายมนุษยศาสตร์และไปกันได้กับแนวเรื่องของฉบับนี้ ซึ่งวารสารทางมนุษยศาสตร์ที่มีชื่อเสียงระดับโลกหลายฉบับดังเช่น *Salmagundi* เป็นต้น ก็ได้เปิดพื้นที่ให้กับงานสร้างสรรค์เหล่านี้เช่นกัน

ผู้อ่านพึงสังเกตด้วยว่า กองบรรณาธิการได้เพิ่มข้อกำหนดเกี่ยวกับรูปแบบของต้นฉบับเพื่อให้สอดคล้องกับการใช้ระบบผู้ทรงคุณวุฒิอ่านผลงาน ซึ่งตาม

หลักปฏิบัติที่เป็นสากลผู้เขียนบทความจะไม่รู้ว่าใครเป็นผู้อ่านงาน และตัวผู้อ่านงานก็จะไม่รู้ว่ามีใครเขียนบทความ ด้วยเหตุนี้ กองบรรณาธิการจึงถือสิทธิที่ไม่พิจารณาบทความที่ไม่ปรับรูปแบบรับกับข้อกำหนดที่ได้แจ้งไว้ในหน้ารายละเอียดเกี่ยวกับวารสาร (หน้าในหน้าแรก) หากท่านมีข้อสงสัยใดในเรื่องนี้ โปรดติดต่อตัวบรรณาธิการโดยตรง